

Relații româno-chineze. 1975-1981. Documente. Coordonator Ambasador Romulus Ioan Budura, Ministerul Afacerilor Externe și Arhivele Naționale, 2015, 2 volume, 2 383 p.

În continuarea celor două volume anterioare – *Relațiile româno-chineze. Documente. 1880-1975 și Politica independentă a României și relațiile româno-chineze. Documente. 1954-1975* – lucrarea de față, realizată de Romulus Ioan Budura (coordonator), Iolanda Țighiliiu și Constantin Moraru, continuă problematica acestor relații până în anul 1981.

Cele 1017 documente - stenograme, scrisori, telegrame, telexuri, informări, sinteze, note de audiență, adrese, rapoarte, articole din presă etc - oferă o imagine amplă asupra problematicii relațiilor între Republica Socialistă România și Republica Populară Chineză, între Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, precum și între organizațiile sindicale. Sunt prezentate vizitele reciproce ale oamenilor de știință, profesorilor, scriitorilor, artiștilor, sportivilor etc.

Un rol fundamental l-au avut întâlnirile la nivel înalt, convorbirile între Nicolae Ceaușescu și liderul chinez Hua Guofeng, în cadrul cărora erau abordate atât relațiile bilaterale, cât și situația internațională. Semnificative sunt cuvintele rostite de liderul de la Beijing la 16 august 1978: "China este o țară mare și cu o populație numeroasă. În momentul de față, China are o economie destul de slabă. Lumea este îngrijorată de faptul că China ar urmări hegemonia, dar totuși, unii vor fi îngrijorați după ce economia Chinei se va dezvolta puternic" (p. 1145). Istoria a dovedit că, peste mai puțin de trei decenii, această țară a devenit a doua mare putere economică a lumii (după SUA), iar "unii" sunt cu adevărat îngrijorați.

În discuțiile privind situația internațională erau abordate problemele globale ale omenirii: blocurile militare, pacea și războiul, conflictele interstatale, crizele din anumite zone ale globului, activitatea unor organizații și lideri politici etc.

Liderul chinez susținea că situația actuală internațională se caracterizează, în principal, prin rivalitate tot mai înverșunată pentru hegemonie dintre Uniunea

Sovietică și Statele Unite ale Americii", ambele state fiind animate de tendințe imperialiste, pentru dominația altor popoare (p. 1155).

Nicolae Ceaușescu vorbea cu dezinvoltură și extrem de documentat despre politica Uniunii Sovietice, SUA și Japoniei, despre conflictele dintre Israel și statele arabe, despre Vietnam și Kampukia, despre Angola și Zair etc. etc., propunând soluții concrete pentru promovarea unor principii întemeiate pe dreptul internațional: independență și suveranitate națională, neamestec în treburile interne și avantaj reciproc.

Din documentele publicate se poate observa că evoluția relațiilor economice a fost puternic influențată de progresele, tot mai spectaculoase înregistrate de R.P. Chineză. În 1975-1980, delegațiile economice și științifice chineze erau interesate de "documentare și schimb de experiență în domeniul laserilor (p. 301), de consultarea specialiștilor români "care au o bogată experiență în domeniul laserilor" (p. 417), realizarea unui acord "pentru pregătirea personalului chinez care folosește calculatoare electronice" (p. 1419). În iunie 1979, renumita doctor Ana Aslan era "așteptată cu foarte mare interes în China pentru a împărtăși specialiștilor chinezi experiența României în domeniul geriatriei" (p. 1458).

În aceeași perioadă, China importa din România mașini și utilaje în cantități substanțiale. de exemplu în 1977 a achiziționat 4 000 de autocamioane, 20 de locomotive Diesel electrice de 7 300 CP, în 1978 un număr de 2 277 autocamioane, 50 locomotive de mină, 30 locomotive Diesel, 12 instalații de foraj, 4 bucăți calculatoare (p. 1292).

Pe măsură ce economia chineză s-a dezvoltat și modernizat, importul de asemenea produse s-a diminuat. La 25 iulie 1980, ambasadorul României la Beijing transmitea Ministerului de Externe de la București despre "unele dificultăți apărute în relațiile economice româno-chineze" și faptul că "China nu va mai importa din România autocamioane, calculatoare, locomotive" (p. 1840), punând accent pe producția proprie. O atenție specială se acorda calității mărfurilor, chinezii fiind mulțumiți de autoturismele de teren românești, din care în același an cumpăraseră 1 000 de exemplare (p. 1971).

Accentul a început să fie pus pe realizarea în China a unor linii de montaj pentru autocamioane și tractoare, realizarea de instalații pentru producerea de îngrășăminte chimice, a unor combinate pentru producerea de cărbune cocsificabil, prospectarea și exploatarea țițeiului descoperit în subsolul chinez etc.

Pe de altă parte, China urmărea să se pătrundă, prin intermediul României, pe piața occidentală. Ambasadorul Florea Dumitrescu transmitea în țară că în discuția avută la Ministerul Relațiilor Economice cu Străinătatea de la Beijing i s-a comunicat că R.P. Chineză era interesată "să fie luată ca parte subcontractantă în unele afaceri începute de România, indiferent de domeniu, cu Republica Federală Germania, SUA etc urmând ca România să preia din aceste țări peste capacitatea

ei de producție, pe care China ar putea să le realizeze. Iar apoi să împartă câștigul tot pe bază de înțelegere convenită în prealabil" (p. 1982).

Dintre realizările din acei ani sunt de menționat deschiderea liniei aeriene TAROM în ianuarie 1975, construirea localurilor pentru ambasada României la Beijing și a ambasadei Chinei la București.

Lucrarea beneficiază de traducerea în limba engleză a listei documentelor, date biografice ale persoanelor menționate în cele două volume, indice antroponimic, precum și de un set de fotografii.

Pentru istorici și diplomați, precum și pentru toți cei interesați de cunoașterea relațiilor internaționale, cu deosebire de raporturile româno-chineze din anii 1975-1981, cele două volume sunt de cel mai mare folos.

Ioan Scurtu